

Verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Particuliere Beveiliging

LEI code: 549300DUQPVCDBMVGR28

Samenvatting

Het pensioenfonds wordt aangemerkt als "financiële marktdeelnemer" in de zin van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (EU/2019/2088) [SFDR]. Als financiële marktdeelnemer is het pensioenfonds verplicht een verklaring op de website te plaatsen waaruit is op te maken of deze negatieve duurzaamheidsimpact meeweegt en hoe het due diligence beleid hierop is afgestemd.

Deze verklaring heeft betrekking op de referentieperiode van 1 januari tot en met 31 december 2022 en is door het pensioenfonds op 31 december 2022 opgesteld. Volgend uit de SFDR transparantievereiste, dient deze verklaring als informatieverstrekking aan de deelnemers van het pensioenfonds. Het pensioenfonds zal jaarlijks een verklaring omtrent ongunstige effecten op de website plaatsen.

Het pensioenfonds neemt de belangrijkste ongunstige effecten, in de zin van de SFDR-verordening, van zijn beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in aanmerking. Dit betekent dat het pensioenfonds eventuele negatieve effecten op mens, milieu en goed bestuur meeweegt bij de beleggingsbeslissingen.

Deze verklaring omtrent ongunstige effecten gaat nader in op de volgende onderwerpen:

1. De identificatie en prioritering van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.
 - Hierin wordt het beleid beschreven dat het fonds uitvoert om negatieve impact op ecologische en sociale factoren te identificeren, beoordelen en prioriteren.
2. De belangrijkste ongunstige effecten.
 - Wat het pensioenfonds momenteel als negatieve effecten beschouwt en de doelstellingen en acties van die zijn gepland om de belangrijkste negatieve duurzaamheidseffecten te adresseren wordt in dit onderdeel beschreven.
3. Het engagementbeleid.
 - Het pensioenfonds gaat de dialoog met partijen aan om duurzaamheidskwesties te adresseren. In dit deel wordt omschreven hoe dit in het kader van ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren is vormgegeven
4. Verwijzing naar internationale normen

- De internationale normenkaders waar het fonds zich aan committeer en waarin gedragscodes voor verantwoord ondernemen voor bedrijven en internationaal erkende normen voor due diligence worden voorgeschreven, worden in dit deel beschreven.

1. Beschrijving van het beleid voor de identificatie en prioritering van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Voor de pensioenregeling wordt er belegd. Op deze beleggingen is het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid (MVB-beleid) van het pensioenfonds van toepassing. Lange termijn waardecreatie is een belangrijk uitgangspunt voor het MVB-beleid. Aan dit principe wordt invulling gegeven door middel van actief aandeelhouderschap en waar mogelijk via de beleggingen een positieve bijdrage te leveren aan lange termijn duurzame ontwikkeling en evenwichtige sociale verhoudingen. Ook wordt voorkomen dat negatief wordt bijgedragen aan vrede en veiligheid in de wereld. Uitgangspunt hierbij zijn wereldwijd geaccepteerde standaarden zoals Global Compact, Principles for Responsible Investment en Guiding Principles on Business and Human Rights van de Verenigde Naties (UNGP), de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Nederlandse Stewardship Code. Daarbij gebruikt het pensioenfonds de OESO richtlijnen voor institutionele beleggers als leidraad en wordt van de dienstverleners verwacht dat zij conform deze internationale standaarden handelen.

Het pensioenfonds verwacht van de uitvoerders en dienstverleners dat het het MVB-beleid efficiënt, transparant en binnen de randvoorwaarden van acceptabele kosten, uitvoeren. Dit betekent dat het enerzijds rekening moeten houden met de duurzaamheidsrisico's en duurzaamheidskansen die materieel kunnen zijn voor risico en rendement en anderzijds met het risico dat ondernemingen en landen een negatieve impact hebben op mens, milieu en duurzame ontwikkeling.

Methodologie, onze aanpak

Op basis van het MVB-beleid worden ongunstige effecten van de beleggingen geïdentificeerd, geprioriteerd en beheerst dan wel gemitigeerd. Hierbij zetten wij meerdere ESG beleidsinstrumenten in zoals "uitsluiten", "stemmen", "engagement" en "ESG-integratie":

- **ESG-Integratie:** onze beleggingen worden beheerd door externe vermogensbeheerders. Zowel op het niveau van de vermogensbeheerders (dus het bedrijf dat onze beleggingen beheert) als binnen de beleggingsstrategieën willen wij dat rekening gehouden worden met duurzaamheid. Zo moeten onze vermogensbeheerders de UN PRI ondertekend hebben. En verwachten wij binnen de (semi) actieve beleggingsstrategieën dat de portefeuillebeheerders ESG risico's meenemen in hun beleggingsbeslissingen en oog hebben voor goed bestuur door onder meer ESG due diligence uit te voeren conform het OESO richtsnoer.
- **Actief aandeelhouderschap:** namens het pensioenfonds gaat onze fiduciair adviseur actief in gesprek met bedrijven over milieubeleid, sociale omstandigheden en goed

ondernemingsbestuur. Met als doel verbeteringen te realiseren. Deze partij stemt namens ons ook op aandeelhoudersvergaderingen.

- Uitsluiten: er zijn landen en bedrijven die we uitsluiten voor onze beleggingen. Dit zijn onder meer landen en bedrijven die betrokken zijn bij grove schendingen of controverses of die activiteiten hebben waarmee wij niet geassocieerd willen worden (bijv. productie van controversiële wapens en tabak)

Bij onze (potentiële) beleggingen wordt onderzoek gedaan, zodat wij eventuele negatieve effecten van een belegging op de duurzaamheid kunnen identificeren en prioriteren. Dit proces wordt het ESG due diligence genoemd. Deze ESG due diligence passen wij toe op basis van het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB-convenant) en de principes van de UN Global Compact. Dit doen wij door de 6 stappen van de OESO-richtsnoeren voor verantwoordelijke investeerders te doorlopen. Deze bestaan uit het identificeren van (potentiële) negatieve effecten; het stoppen, voorkomen en mitigeren, en voorzien in dan wel meewerken aan herstel. Het pensioenfonds verwacht van zijn vermogensbeheerders dat de OESO-richtsnoer als leidraad wordt gehanteerd.

Data, de informatie die wij gebruiken

Het pensioenfonds gebruikt gegevens via de fiduciair adviseur. Deze maakt gebruik van diverse toonaangevende ESG data-aanbieders (zoals MSCI en RepRisk) om de portefeuille te onderzoeken op duurzaamheidsrisico's en waar relevant aan te merken voor engagement en/of uitsluiting.

De uitsluitingscriteria van het pensioenfonds heeft de fiduciair adviseur vertaald in datapunten en daarop toepasselijke drempelwaardes. Op basis hiervan wordt een uitsluitingslijst samengesteld die door de onderliggende vermogensbeheer geïmplementeerd moeten worden. De fiduciair adviseur ziet op deze uitvoering toe.

De fiduciair adviseur heeft een gerichte aanpak voor het prioriteren, plannen en rapporteren van engagement- en stemactiviteiten die hij namens beleggingen van het pensioenfonds uitvoert.. Hiervoor maakt de fiduciair adviseur gebruik van verschillende externe databronnen, zoals MSCI ESG Research.

De fiduciair adviseur stelt voor ons de specifieke kwantitatieve rapportages gericht op de ongunstige effecten van onze beleggingen. Er wordt gebruik gemaakt van PAI-data die onder andere afkomstig is van de dataleverancier MSCI.

Governance, verantwoordelijkheden voor uitvoering

Het MVB-beleid van het pensioenfonds is leidend voor de manier waarop het pensioenfonds omgaat met de voornaamste ongunstige effecten van de beleggingen. Bij het MVB-beleid van het

pensioenfondsen zijn verschillende partijen betrokken. Ten eerste is dat het bestuur van het pensioenfonds. Het bestuur stelt het MVB-beleid vast en toetst periodiek of de uitvoering binnen de beleidskaders plaatsvindt. De uitvoering van het beleid duurzaam beleggen is de verantwoordelijkheid van de uitvoerend bestuurder vermogensbeheer en balansmanagement die wordt bijgestaan door een fiduciair adviseur en een extern adviseur balansmanagement. De uitvoerend bestuurder vermogensbeheer legt verantwoording af aan de niet-uitvoerend bestuurders vermogensbeheer. De fiduciair adviseur adviseert over het MVB-beleid, voert deze uit en rapporteert hierover. De fiduciair adviseur is ook verantwoordelijk voor de engagement en voting activiteiten van het pensioenfonds.

Bovendien vinden wij het belangrijk om met de wensen van deelnemers ten aanzien van duurzaamheid rekening te houden. Daarom raadplegen wij het Verantwoordingsorgaan (VO) en de Sociale Partners omdat zij spreken namens belanghebbenden. Het VO heeft het recht om advies uit te brengen op strategische wijzigingen in ons MVB-beleid.

Op basis van ons beleid selecteert, monitort en beheert de fiduciair adviseur onze vermogensbeheerders. Tevens rapporteert de fiduciair adviseur ieder kwartaal aan het bestuur over de engagement en voting en jaarlijks over duurzaamheidsrisico's en het gevoerde MVB-beleid. Hierdoor wordt de voortgang en de impact van het MVB-beleid gemonitord en krijgen wij inzicht in de voornaamste ongunstige effecten van onze beleggingen en de ontwikkeling hiervan. De rapportages stellen ons in staat om met de fiduciair adviseur en andere vermogensbeheerders in gesprek te gaan en waar nodig bij te sturen. Hierbij wordt inzicht gegeven in de uitgevoerde activiteiten en de effectiviteit daarvan. Daarnaast wordt periodiek inzichtelijk gemaakt in hoeverre wordt voldaan aan de gedefinieerde uitsluitingscriteria.

2. Beschrijving van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van 18 ongunstige effecten op duurzaamheid waarop op basis van de SFDR wetgeving in ieder geval gerapporteerd dient te worden en twee additionele ongunstige effecten.

Naast een beschrijving van de ongunstige effecten is weergegeven of wij hier rekening mee houden en welke maatregelen wij hebben genomen, of voornemens zijn om te ondernemen, om de impact van deze effecten te beperken en beheersen. Deze maatregelen bestaan uit de volgende ESG-instrumenten: insluiten, esg-integratie, engagement en stemmen.

Onze beleggingen bestaan uit discretionaire mandaten en beleggingsfondsen. Bij de discretionaire mandaten bepalen wij de inzet van de ESG-instrumenten. Bij beleggingsfondsen zijn wij afhankelijk van het beleid van de vermogensbeheerders. Bij de selectie, monitoring en evaluatie van de vermogensbeheerders wordt de inzet van de ESG-instrumenten om de impact van de ongunstige effecten te beperken, meegenomen.

Dit overzicht zal in de loop van de tijd worden bijgewerkt en daar waar nodig worden aangepast aan nieuwe inzichten en veranderingen in wet- en regelgeving. Op dit moment beschikken wij nog niet over data om de hoogte van de effecten weer te geven. Op uiterlijk 30 juni 2023 zullen wij in dit overzicht de hoogte van effecten per eind 2022 opnemen.

Indicatoren voor ondernemingen waarin is belegd						
Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter		Effecten 2023*	Effecten 2022*	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
KLIMAAT- EN ANDERE MILIEU-INDICATOREN						
Broeikasgas-emissies (BKG)	1. BKG-emissies	Scope 1-BKG-emissies	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect geprioriteerd. Voor een deel van de portefeuille zijn maatregelen getroffen	Voor de beleggingen in beursgenoteerde aandelen en euro bedrijfsobligaties wordt een passieve beleggingsstrategie gevolgd die een CTB benchmark volgt. Deze index heeft als doel het verminderen van de broeikasgas-uitstoot in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Beheersmaatregel: uitsluiting
		Scope 2-BKG-emissies	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar		
		Scope 3-BKG-emissies	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar		
		Totale BKG-emissies	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar		
	2. Koolstofvoetafdruk	Koolstofvoetafdruk	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect geprioriteerd. Voor een deel van de portefeuille zijn maatregelen getroffen	
	3. BKG**-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	BKG**-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect geprioriteerd. Voor een deel van de portefeuille zijn	

				maatregelen getroffen	
	4. Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit niet effect geprioriteerd.
	5. Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel verbruik van niet-hernieuwbare energie en opwekking van niet-hernieuwbare energie van ondernemingen waarin is belegd, uit niet-hernieuwbare energiebronnen, ten opzichte van hernieuwbare energiebronnen, uitgedrukt als percentage van de totale energiebronnen	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect niet geprioriteerd
	6. Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit niet effect geprioriteerd
Biodiversiteit	7. Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteits-gevoelige gebieden	Aandeel beleggingen in ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect niet geprioriteerd

Watergehalte	8. Emissies in water	Door de ondernemingen waarin is belegd veroorzaakte emissies in water (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect niet geprioriteerd	
Afval	9. Aandeel gevaarlijk afval en radioactief afval	Door de ondernemingen waarin is belegd, geproduceerd gevaarlijk afval en radioactief afval (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect niet geprioriteerd	

INDICATOREN VOOR SOCIALE THEMA'S EN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN, EERBIEDIGING VAN DE MENSENRECHTEN, EN BESTRIJDING VAN CORRUPTIE EN OMKOPING						
Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Effecten 2023*	Effecten 2022*	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Sociale thema's en arbeids-omstandigheden	10. Schendingen van de beginselen van de UN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van de UN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect geprioriteerd	Er wordt niet belegd in ondernemingen die betrokken zijn bij structurele en langdurige schendingen van de UN Global compact Beheersmaatregel: uitsluiting
	11. Ontbreken van procedures en compliance-mechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van de UN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van de UN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen of zonder regelingen voor de afhandeling van klachten waarmee schendingen van die VN-beginselen of OESO-richtsnoeren kunnen worden aangepakt	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect geprioriteerd	Er wordt niet belegd in ondernemingen die betrokken zijn bij structurele en langdurige schendingen van de UN Global compact Beheersmaatregel: uitsluiting

12. Niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen	Gemiddelde niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit niet effect geprioriteerd	
13. Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddelde verhouding tussen aantal vrouwelijke en mannelijke leden in de raad van bestuur van ondernemingen waarin is belegd, uitgedrukt als percentage van alle leden in de raad van bestuur	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit niet effect geprioriteerd	
14. Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect geprioriteerd	Er wordt niet belegd in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens Beheersmaatregel: uitsluiting

Indicatoren voor beleggingen in overheden en supranationale instellingen

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Ecologisch	15. BKG**-intensiteit	BKG**-intensiteit landen waarin is belegd	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect niet geprioriteerd	
Sociaal	16. Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (absoluut aantal en relatief aantal gedeeld door alle landen waarin is belegd), als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect geprioriteerd	Er wordt niet belegd in landen waar sprake is van schendingen o.b.v. internationale verdragen die Nederland heeft ondertekend, of waaraan Nederland door het EU- en VN-lidmaatschap is gebonden. Beheersmaatregel: uitsluiting

Indicatoren voor beleggingen in vastgoedactiva						
Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Fossiele brandstoffen	17. Blootstelling aan fossiele brandstoffen via vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in vastgoedactiva die een rol spelen bij het winnen, opslaan, vervoeren of produceren van fossiele brandstoffen	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect niet geprioriteerd	
Energie-efficiëntie	18. Blootstelling aan energie-inefficiënte vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in energie-inefficiënte vastgoedactiva	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect niet geprioriteerd	

Andere indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Ongunstige effecten op duurzaamheid	Ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren (kwalitatief of kwantitatief)	Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
	19. Ontbreken van een mensenrechtenbeleid	Aandeel beleggingen in entiteiten zonder mensenrechtenbeleid.	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect geprioriteerd, maar heeft nog geen maatregelen genomen.	Het pensioenfonds onderzoekt momenteel welke datapunt/criterium het als meest geschikt acht om dit effect te inzichtelijk te maken en welke beheersmaatregelen het hiervoor wil inzetten.
	20. Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie die aansluiting bij de Overeenkomst van Parijs beogen	Nog niet beschikbaar	Nog niet beschikbaar	Het pensioenfonds heeft dit effect geprioriteerd. Voor een deel van de portefeuille zijn maatregelen getroffen	Voor de beleggingen in beursgenoteerde aandelen en euro bedrijfsobligaties wordt een passieve beleggingsstrategie gevolgd die een CTB benchmark volgt die het verminderen van de broeikasgas-uitstoot in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs tot doel heeft. Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor

						koolstofemissiereductie worden uitgesloten. Beheersmaatregel: uitsluiting, positieve selectie.
--	--	--	--	--	--	---

3. Engagementbeleid

Wanneer ondernemingen waarin het pensioenfonds belegt negatieve impact hebben veroorzaakt of daaraan hebben bijgedragen dan worden die ondernemingen via een actieve, structurele en constructieve dialoog aangespoord om de negatieve gevolgen van hun handelen op mens en milieu te verminderen en te repareren of verhaal voor benadeelden mogelijk te maken en in hun bedrijfsvoering beter rekening te houden met maatschappelijke ontwikkelingen en milieu effecten. Dit proces wordt engagement genoemd.

Het pensioenfonds voert engagement uit vanuit de overtuiging dat ondernemingen die oog hebben voor milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur daarmee hun bedrijfsprestaties verbeteren en zo de vermogenswaarde op de lange termijn veiligstellen. Engagement wordt toegepast op de onderliggende bedrijven van onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties.

Het engagementprogramma speelt een belangrijke rol in de identificatie, beoordeling en beheersing van duurzaamheidsrisico's van de portefeuille op maatschappij en milieu en van ESG risico's die mogelijk een materiële impact hebben op de portefeuille. Identificatie en beoordeling van daadwerkelijke en potentiële negatieve effecten is het startpunt van het engagementprogramma. Uitvoering van engagement en due diligence conform het OESO richtsnoer is uitbesteed aan de fiduciair adviseur. Deze beoordeelt ieder kwartaal schendingen van de OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen in de beleggingsportefeuille op basis van eigen inzichten en onderzoek door gespecialiseerde dataleveranciers. Daarbij wordt gekeken naar ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de van de negatieve impact en de reactie van de onderneming erop. De prioritering van de engagementactiviteiten gebeurt op basis van 3 pijlers: top-down (thematische onderwerpen die een reeks bedrijven en sectoren omvatten); bottom-up (per bedrijf na ESG-risicoanalyse); en reactief (in reactie op nieuwe problemen of ernstige schendingen van geaccepteerde praktijken).

Engagement met geselecteerde ondernemingen richt zich op het beëindigen van de schending, aanpak van de negatieve effecten door herstel en/ of verhaal en het voorkomen van schade in de toekomst. De fiduciair adviseur stelt voor engagement doelstellingen vast en registreren en rapporteren systematisch over het succes door het behalen van 'mijlpalen'. Wanneer engagement vastloopt of als niet succesvol wordt beoordeeld, wordt een proces in gang gezet om eventueel tot uitsluiting over te gaan. In principe hanteert de fiduciair adviseur hiervoor als richtlijn een termijn van 3 jaar. Bij bijzondere omstandigheden bij bedrijven kan van dit termijn afgeweken worden. De fiduciair adviseur brengt samen met de engagementsspecialisten van de fiduciair adviseur de mogelijke gevolgen van uitsluiting op de beleggingsportefeuille in kaart. Engagementhistorie en

portefeuille impact worden daarna als advies tot uitsluiting aan het pensioenfonds voorgelegd. Het bestuur van het pensioenfonds beoordeelt of het advies wordt overgenomen.

4. Verwijzingen naar internationale normen

In de manier waarop het pensioenfonds omgaat met de beleggingen laten het zich leiden door internationale breed geaccepteerde normenkaders. Ons MVB-beleid is hierop afgestemd. Wij verbinden ons aan de volgende codes, principes en standaarden voor verantwoord beleggen:

- Wij hebben ons gecommitteerd aan het IMVB-convenant en voldoen aan de afspraken in het convenant;
- De OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen en principes van UN Guiding Principles on Business and Human Rights maken onderdeel uit van het MVB-beleid;
- Wij ondersteunen de Principles for Responsible Investment (PRI) en verwachten dat onze vermogensbeheerders zich hieraan - of aan vergelijkbare principes - houden;
- Actief aandeelhouderschap is een belangrijk onderdeel van ons MVB-beleid daarom hebben wij de Nederlandse Stewardship Code ondertekend.
- Wij ondersteunen het klimaatakkoord van Parijs. Daarom willen wij onze beleggingsportefeuille zo veel als mogelijk in lijn brengen met de afspraken die hierin zijn gemaakt.

5. Historische vergelijking

Vanaf volgend jaar zal hier een historische vergelijking opgenomen worden waarin de ontwikkeling van de belangrijkste ongunstige effecten wordt toegelicht.